

Biskopens tale på stiftsdag 2020

Mot til håp – livsfølelse i pandemiens tid

Kjære alle sammen!

2020 har vært et helt spesielt år.

Da Norge stengte 12. mars fikk vi alle en helt ny situasjon i fanget, også vi som kirke.

- For hvordan skulle vi nå håndtere begravelser, gudstjenester og konfirmantundervisning? Måtte vi avlyse konfirmantleirer?
- Og hvordan skulle vi rekke å gjennomføre prosess med justert ordning for hovedgudstjeneste?

Gjennom dagene og ukene som gikk fant vi mer og mer ut av det.

Vi avlyste en rekke arrangementer, men skapte nye arenaer og måter å være kirke på. Flere tok grep med å utarbeide gudstjenester, andakter, konserter og kveldstanker på Facebook. Andre påtok seg andre viktige oppgaver, som å ringe rundt til folk som var ensomme eller delta i kommunikasjon med kommunene om hva som var nødvendig å gjøre.

Jeg skal ikke skjønne det; de første ukene var tøffe for mange – og det var ikke lett å navigere gjennom alle regler og krav til smittevern.

Men, jeg vil benytte sjansen her til å si at jeg er stolt av å være biskop i Hamar – når jeg ser hva hver og en av dere har gjort i denne tiden opplever jeg en kirke som finner nye veier, som gjennom nye plattformer gir rom for evangeliet til å virke og lyde.

Sett i lys av det dere har stått i og står i, så vil jeg nevne den stille slitasjen som skjer for den enkelte prest og andre kirkelige ansatte. Det er viktig å finne personalpolitiske tiltak som ivaretar den enkelte i denne situasjonen.

Gjennom medlemsundersøkelse som vi gjorde for noen måneder siden ser vi at vårt arbeid ble lagt merke til – 1 av 3 medlemmer har sett innhold på sosiale medier, og 6 av 10 er fornøyde med det innholdet som er laget, og mange mener at kirken bør videreføre et digitalt tilbud. Det digitale arbeidet er også anerkjent i proposisjon til budsjettåret 2021 fra Barne- og Familiedepartementet, der det står:

..For å kunne nå ut til medlemmene sine har trus- og livssynssamfunna vore raske til å omsille seg og tenkje nytt...I februar, før nedstenginga, var det berre nettoverføring av gudstenester i Den norske kyrkja i 7 prosent av kommunane. Ein månad seinare, etter at alle gudstenester blei avlyste på ubestemt tid, var det om lag 50 prosent av kyrkjelydane som publiserte opptak av gudstenester og andakter på nett...virusutbrotet har vist kor viktig trus- og livssynssamfunna er for mange menneske (side 141-142).

Jeg er sikker på at kirken har vært svært viktig i denne tiden, og jeg tror det er fordi vi har vært så tydelig på formidling av håp og tro i en usikker og krevende tidsperiode..

Må så håpets Gud fylle dere med all glede og fred i troen, så dere kan være rike på håp ved Den Hellige Ånds kraft.
Rom 15,13

Disse ordene fra Romerbrevet leste vi i åpningsandakten i dag.

Jeg har i den siste tiden vært opptatt av håp.

- For hva betyr egentlig håp?
- Hvorfor er håpsfølelsen ofte så sterk?
- Hvor finner vi håp?
- Og hvordan snakke og artikulere håp i tider som er krevende?

Hva er håp hvis du har mistet jobben, og er usikker på hvordan du skal klare å betale alle regningene den neste måned?

Hva er håp når du er syk, og hører at du kanskje aldri vil bli ordentlig frisk igjen?

Hva er håp når du ikke får tatt farvel med en kjær mor fordi smittevern hindrer at du får komme inn til sykesengen?

Hva er håp når vi ser klimakrisen forverres, politikere krangler, og frykten for fremtiden forvitres?

Hva er håp når du er sulten? Mangler klær? Ser at dine barn mangler klær?

Håp er så mye – håp kan være smått og stort, gå fra dag til dag, eller fra evighet til evighet. Det er viktig å ikke miste av syne alle de små håp vi bærer på. Håp om et bedre liv, for seg og sine barn. Håp om at kanskje livene til barna skal bli bedre enn de selv har hatt det.

I England har de et uttrykk som heter «*Its the hope that kills you*».

I dette ligger det at det er bedre å ikke ha forventninger eller håp siden dine drømmer fort allikevel kan bli ødelagt. Det er så lite som skal til for at håpet ikke skal fylles, og når det skjer så kan det ta motet fra oss. Da er det kanskje bedre å unngå å håpe?

Men å ikke håpe tror jeg er en umulighet. Håp er en helt grunnleggende menneskelig egenskap. Vi vil aldri slutte å håpe, uansett hvor rasjonelt vi prøver å tenke og føle. Vi klarer kanskje ikke alltid å artikulere det ut i ord, hva det betyr og hva det er vi faktisk håper på. Men det ligger der og spirer – ja, hvis håpet er helt borte, da har man virkelig knekt et menneske.

I vår sammenheng er håp ofte knyttet til tro. Tro handler gjerne om flere ting, blant annet det som Gud skjenker oss, samt vår måte å organisere troen på. Med dette siste mener jeg hva det er vi gjør med troen, hvordan vi formulerer, organiserer og dogmatiserer.

Hvis denne formen for tro skal kontrollere håpet og kjærligheten kan det fort gå galt – det er bedre at det er kjærligheten som kontrollerer både håpet og troen. At håpet er forankret i kjærlighet, i Gud gjør at det blir noe større og noe mer enn håp regulert i ens egen mulighet til endring. Et kristent håp har denne dimensjonen, og derfor noe viktig å tilby verden og mennesker.

Åste Dokka skriver i sin nye bok «Leve vanskeligere»

Når håpet kobles opp mot kristendommens fortellinger, er det ikke lenger et håp ut i løse lufta, men forankret i løfter utenfor oss selv (side 99).

Håpet er noe å strekke seg etter fordi det ligger i forventningen om en kraft som er større enn det vi ser. For uansett hvor mørkt fremtidshåpet synes å være så er den kristne håpstanken forankret til noe uendelig, til en Gud som vil skape oppreisning, og som tåler alt som hives mot oss.

Den svenske erkebiskopen Antje Jackelén har skrevet en liten bok om håp, «**Otålig i hoppet**». Her skriver hun:

Hoppet är en nyfiken förväntan på vad Guds fullkommande kärleksprojekt bär i sitt sköte och hur vi kan vara delaktiga i det.

Guds fullkomne kjærlighetsprosjekt inkluderer alle mennesker, ja, Kristi kors står i alles midte, og omfavner hele skapelsen, og da ikke bare den kristne kirken. Som Jackelen skriver:

Hopp är inte någon engagement på världens stormiga hav. Det är att vilja vara kvar i det nät av relationer som är vårt liv.

Dette gjelder også i tider der det er stor nød. Gud virker gjennom hele sitt åndelige nærvær i hele skapelsen – og derfor kan vi velge å stå på motets side – med Jackelés ord: «Otålig i hoppet».

Det relasjonelle aspektet ved håp er også noe professor Werner Jeanrond skriver om i sin bok «**Reasons to hope**».

Vi er relasjonelle skapninger, og ingen håper for bare seg selv, selv om mange av våre håp er knyttet til vår egen person og individuelle behov.

Men vi mennesker kan bli karakterisert ut fra våre håp – «Si meg hva dine håp er, og jeg begynner å forstå hvem du er». «Hope dies last».

Håpet er noe vi må holde høyt. Alle mennesker har håp, og vi som teologer må kunne gi tanker og ord, samt ritualer og møter knyttet til disse håpene.

Dette handler om mer enn kun håp om et liv etter døden, men håpet om enkle forbedringer i livet. Vi må vite at hvis du er sulten, så er ikke nødvendigvis tankene rettet på det som skal skje etter livet, men på noe helt konkret, som å fylle magen med mat.

Håpet er stort og viktig – og jeg ville gjerne løfte frem dette begrepet for dere i disse tider. Dette er noe vi trenger å jobbe grundig med, for å kunne gi alt som skjer en åndelig motstandskraft.

Og håp skal vi jo fortsette å formidle, for håp blir selvsagt helt sentralt når vi nå gå inn mot julen. Årets største høytid vil bli annerledes enn vi er vant til. Men jeg tror også at denne julehøytiden, som for de aller fleste sees på et av årets høydepunkt, kommer veldig beleilig. Vi trenger slike dager når man står midt i vanskelige tider.

Fortellingen om at Gud ble menneske i det lille barnet er en håpsfortelling.

Håp om at ut av de vanskeligste kår kan det oppstå det helt utrolige – i et lite barn. At Gud kom til verden på akkurat denne måten er med å skape mot og håp – ja, mot *til* å håpe. Håp for oss selv, våre nærmeste og for hele menneskeslekten. For som prester i den kristne kirke er vi satt til å formidle dette midt i en verden som synes hardere og råere, og der polarisering og splittelse oppstår.

Derfor vil jeg takke dere for alle de bønner dere ber, de lys dere tenner, de samtaler dere holder, og de taler og prekener dere forbereder og gir.

Vi har fått det største oppdraget av dem alle, om å si til alle mennesker, gjennom ord og handling:

Må så håpets Gud fylle dere med all glede og fred i troen, så dere kan være rike på håp ved Den Hellige Ånds kraft. Rom 15,13